

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 2, Temmuz/July 2025]

Erkam KÜÇÜK

<https://orcid.org/0009-0005-1323-103X>

Bilim Uzmanı| Sorumlu Yazar

erkameness@gmail.com

Uşak Üniversitesi

<https://ror.org/05es91y67>

Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma
Merkezi

Ömer SOLAK

<https://orcid.org/0000-0001-5816-4241>

Prof. Dr.

omersolak@yahoo.com

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

<https://ror.org/05rsv8p09>

Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Bölümü

Perihan Mağden'in Biz Kimden Kaçıyorduk Anne? Romanında Histerik Realizm

*Hysterical Realism in Perihan Mağden's Novel Who Were
We Running Away From, Mom?*

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 21.05.2025

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 11.07.2025

Yayın Tarihi | *Date Published*: 20.07.2025

Atıf | Citation

Küçük, E. Ve Solak, Ö. (2025). Perihan Mağden'in Biz Kimden Kaçıyorduk Anne? Romanında Histerik Realizm.
Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 9(2), 836-857. <https://doi.org/10.34083/akaded.1703068>

Küçük, E. Ve Solak, Ö. (2025). Hysterical Realism in Perihan Mağden's Novel Who Were We Running Away From,
Mom?. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(2), 836-857. <https://doi.org/10.34083/akaded.1703068>

Makale Bilgisi | Article Information

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i> Bu araştırma 1. Uluslararası Edebiyat, Dil ve Eğitim Sempozyumunda sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir <i>Article does not require an Ethics Committee Approval.</i>
Katkı Oranı Beyanı <i>Author Contributions</i>	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir <i>Author's contribution rates to the study are equal. (Makale çift yazarlı ise katkı oranı belirtilmeli)</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı <i>Yes - iThenticate</i>
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Erkam KÜÇÜK, Ömer SOLAK | Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

Öz

Histerik realizm, temelde abartılı ve sert bir gerçeklik sunumuna dayanan bir yazım tarzı ve edebî akımdır. *Büyülü realizm*den farklı olarak sert bir sosyal eleştiri ile histerik bir anlatımı bir araya getirir. Ancak bunu yaparken kendini realiteden ayırmaz. Terim ilkin İngiliz eleştirmen James Wood tarafından vatandaş Zadie Smith'in *Beyaz Diş* (2000) romanı için kullanılmış; ardından 2001'deki 11 Eylül saldırıları sonrası Amerikan *postmodern* romanlarında örnekleri çoğalmıştır. Bu çalışmada adı geçen akım bağlamında Türk yazar Perihan Mağden'in *Biz Kimden Kaçıyorduk Anne?* (2007) adlı romanı çözümlenmiştir. Romanda aşırı korumacı bir annenin kızıyla kurduğu sorunlu ilişki 35 bölüm halinde anlatılır. Türk edebiyatında histerik realizm kavramına ilişkin doğrudan yapılmış akademik çalışmalar sınırlıdır. Mevcut literatür, histeri olgusunu incelemekle birlikte histerik realizm kuramını doğrudan ve kapsamlı bir şekilde ele almamaktadır. Bu durum, çalışmanın literatüre katkısı açısından önemini pekiştirmektedir. Bununla birlikte çalışma yalnızca adı geçen romanla sınırlandırılmış olup yazarın diğer eserleri inceleme kapsamına dahil edilmemiştir. Çalışma *nitel* desenli bir yöntem olan *betimsel analiz* yöntemi ile yürütülmüş; önce romanın biçim ve içeriğinde histerik realist unsurlar tespit edilmiş; ardından bunlar gruplanarak bulgulara dönüştürülmüştür. Bulgulardan hareketle denilebilir ki adı geçen roman abartılı duygusallığı, gerçekliği çarpıtması, yoğun semboller ve metaforlarla dolu gösterişli dili ve sert sosyal eleştirisi ile histerik realizmin temel karakteristiklerini taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Histerik Realizm, Perihan Mağden, Roman çözümleme, Betimsel Analiz, *Biz Kimden Kaçıyorduk Anne?*

Abstract

Hysterical realism is a writing style and literary movement based on an exaggerated and harsh reality presentation. Unlike magical realism, it combines harsh social criticism with a hysterical narrative. However, in doing so, it does not separate itself from reality. The term was first used by the British critic James Wood for his compatriot Zadie Smith's novel *White Fang* (2000), and then its examples proliferated in American postmodern novels after the September 11 attacks in 2001. This study analyzes Turkish writer Perihan Mağden's novel *We Were Running From Whom, Mom?* (2007) in the context of the aforementioned movement. In the novel, an overprotective mother's problematic relationship with her daughter is told in 35 chapters. Direct academic studies on the concept of hysterical realism in Turkish literature are limited. Although the existing literature examines the phenomenon of hysteria, it does not directly and comprehensively address the theory of hysterical realism. This situation reinforces the importance of the study in terms of its contribution to the literature. However, the study is limited only to the aforementioned novel and other works of the author are not included in the scope of the study. The study was conducted with the descriptive analysis method, a qualitative design method; first, hysterical realist elements were identified in the form and content of the novel; then they were grouped and transformed into findings. Based on the findings, it can be said that the novel bears the basic characteristics of hysterical realism with its exaggerated sentimentality, distortion of reality, a flamboyant language full of intense symbols and metaphors, and harsh social criticism.

Keywords: Hysterical Realism, Perihan Mağden, Novel Analysis, Descriptive Analysis, *Who Were We Running Away From, Mother?*

Giriş

Bu çalışmada, Türk edebiyatının önde gelen yazarlarından Perihan Mağden'in (d. 1960) aşırı koruyucu bir anne ile kızı arasındaki ilişkiyi 35 bölümde aktardığı *Biz Kimden Kaçıyorduk Anne?* (2007) adlı romanı, histerik realizm akımı çerçevesinde incelenmiştir. Eser özellikle akımın temel karakteristikleri olan; *abartılı duygusallık, çocuksu davranış, gerçekliğin çarpıtılması, gösterişli dil, sembolizm ve metafor, iç dünyanın dışavurumu ve toplumsal eleştiri* gibi başlıklarda çözümlenmiştir.

Çalışmanın amacı, incelenen romanda histerik realizm akımının temel anlatı ilkelerini ve edebiyata yansımalarını kapsamlı bir şekilde ortaya koymak; ardından bunları Türk edebiyatının önemli bir eserinde izini sürmek ve bu yolla eseri çözümlemektir. Böylece akımın Türk romanındaki akislerinin anlaşılmasına katkı sağlanmış olacaktır.

Türk edebiyatında histerik realizm kavramına dair doğrudan yapılmış çalışma oldukça sınırlıdır. Durgun (2024), Halide Edib Adivar'ın hikâye ve romanlarında histeri temasını inceleyerek kadın karakterlerin ruhsal çöküntülerini realizm çerçevesinde ele almıştır. Arslan (2019) ise *Hayal ve Hakikat* adlı eser üzerinden histeri temasını, realizmle birlikte edebiyatın toplum üzerindeki etkisini göstermek amacıyla analiz etmiştir. Söz konusu çalışmalar histeri olgusuna ışık tutsa da histerik realizm kuramını doğrudan ele almamaktadır. Bu bağlamda çalışma, Türk edebiyatında histerik realizmin örneklerini tartışmaya açan ilk denemelerden biridir. Bu durum, kuşkusuz çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Öte yandan çalışma yalnızca adı geçen romanla sınırlandırılmıştır; yazarın diğer eserleri incelenmemiştir.

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan *betimsel analiz* yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, eldeki verilerin doğrudan alıntılarla desteklenerek anlamlı temalar çerçevesinde yorumlanmasına dayanan bir nitel analiz yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 243). Bu çalışmada, Perihan Mağden'in *Biz Kimden Kaçıyorduk Anne?* adlı romanı, histerik realizmin temel öğeleri doğrultusunda incelenmiş; metindeki çarpıtılmış gerçeklik, abartılı duygusallık, semboller, metaforlar ve toplumsal eleştiri gibi temalar belirlenerek örneklerle betimlenmiştir. Bulgular, kuramsal çerçeveye ilişkilendirilerek yorumlanmış ve eserin anlatı yapısı ile karakter özellikleri nitel bir perspektiften değerlendirilmiştir.

1.1.Yazara ve Romana Dair

Perihan Mağden (d. 1960), psikoloji alanındaki eğitimini tamamladıktan sonra bir süre Hindistan, Japonya ve Amerika'da yaşamış; Türkiye'ye döndükten sonra ise reklam yazarlığı yapmış ve televizyon için edebiyat programları hazırlamıştır. Ancak asıl tanınırlığını 1997-2009 yılları arasında *Radikal* gazetesindeki köşe yazılarıyla elde etmiştir. PEN Yazarlar Derneği üyesi olan Mağden, romanlarında şiddet, kadınlar, çocuklar, anne-kız ilişkileri ve çeşitli trajik yaşamları ele almış; bu konuları, kendine özgü dil kullanımı, aykırı ve eleştirel yaklaşımıyla okuyuculara sunmuştur.

Biz Kimden Kaçıyorduk Anne? yazarın dördüncü romanı olarak ilkin 5 Haziran 2007'de Can Yayınları tarafından yayımlanır. Kısa sürede büyük ilgi gören bu eser, aynı yılın

Ağustos ve Eylül aylarında ikinci ve üçüncü baskısını yapar. Ardından roman, 17 Mayıs 2012'de Everest Yayınları tarafından yeni gözden geçirmelerle tekrar yayımlanır. Bunu kısa zamanda yapılan bir diğer baskı takip eder. Ancak roman, esas tanınırlığını 2023 yılında televizyon dizisine uyarlanmasıyla kazanır. Everest Yayınları, 11 Nisan 2023'te üçüncü bir baskı daha yaparak toplam baskı sayısını altıya çıkarır.

Esasen roman, okuru derinden etkileyen bir anne-kız ilişkisini ele almaktadır. Annenin aşırı koruyucu tavırları ve kızına olan saplantılı bağlılığı, romanın temel çatışmasını oluşturur. Bu yalnızca bir anne-kız hikâyesi değil; aynı zamanda 90'lı yılların Türkiye'sindeki toplumsal ve kültürel dinamiklerinin de kurgu dünyasına yansıtılmasıdır. Özellikle o dönemde yoğun olarak tartışılan popüler kültür eleştirisi, romanın önemli temalarından biridir. Yazar, popüler kültürün bireyler üzerindeki etkisini ve yarattığı sorunları çarpıcı bir şekilde gözler önüne serer. Keza kentleşme sorunları, farklı toplum kesimleri arasındaki kültürel çatışmalar, çeşitli şiddet sahneleri ve argo dil kullanımı halinde romana yansır.

Nitekim yazar Orhan Pamuk (2006), Mağden'in dili ve üslubunu şu ifadelerle değerlendirir:

“Zamanımızın en yaratıcı ve açık sözlü yazarlarından biridir. Türkçeyi büküp çevirme şekli, popüler kültürün itiş kakışından aldığı keyif ve herkesin düşündüğü ama her ihtimale karşı kelimelere dökmemeye karar verdiği konulara yaptığı parlak atılımlar, ona okuyucularının sevgisini ve diğer yazarların saygısını kazandırmıştır.”

Bu ifadeler, yazarın üslupsal özgünlüğünü ve toplumsal tabulardaki cesur yaklaşımlarını vurgulamaktadır. Söz konusu nitelikler, yazarın hem okuyucu nezdindeki popülaritesini hem de edebi çevrelerdeki saygınlığını pekiştiren temel unsurlardır.

Romanın vakası, yazarın önceki eserlerinden farklı olarak olay örgüsü kronolojik bir akış takip etmez. Aksine beş-altı ve on üç-on dört yaş gibi karakterin farklı yaş dönemlerine ait anılar bilinçli bir şekilde yer değiştirir; bu da *doğrusal olmayan* (non-linear) bir akışı beraberinde getirir. Nitekim Mağden, esas anlatıcı olarak küçük bir kız çocuğunu seçmesinin sebebini şu şekilde (Atmaca, 2007, s. 22) açıklamaktadır:

“Bir yerde kurban olduğumu düşünüyorum çocukların. Annenin ya da babanın, anne baba birlikteyse ikisinin kurbanı. Onların eline bir bebek veriliyor ve ne olacağını bilmiyoruz, onlar karar veriyor. Bu çok dehşet verici bir şey aslında. Dolayısıyla çocukların kurban olduğumu düşünüyorum ve hikâyeyi bu nedenle kurbanın ağzından anlatmak istedim. Bir de çocuk ağzıyla anlatmak hoş geldi. Çok basit ve yalın bir dil kullandım. Sanki teyp çözülmüş de kız konuşuyormuş gibi olsun istedim. Tabii edebi bir tarafı da var. Kızı anlatıcı olarak kullanmamın bir başka nedeni de kurbanın aslında hiçbir zaman gerçekleri görmemesiydi (...) Müşteki olan taraf ya da bu ilişkiyi bu kadar yoğun yaşamak zorunda kalan kurban yani çocuk ne gördüyse onu bilelim”

Yazar, edebi eserinde çocuk karakteri ve anlatı stratejilerini ele alırken çocukların ebeveynlerinin kararlarıyla nasıl kurban haline gelebildiği fikrini sosyolojik ve psikolojik bir perspektifle ele almaktadır. Bu bağlamda, romanın olay örgüsü mekanik yapılaşma

olarak adlandırılan bir yaklaşımla inşa edilmiştir. Romanın anakronik yapısı, olayların zamansal sıralamasının bozulduğu ve metin halkalarının kopuk parçalar halinde sunulduğu bir kurguyu ortaya koymaktadır. Bu kurgu, yalnızca zamansal süreç açısından üç ana bölüme ayrılarak incelenebilir. Romanın olay örgüsü, başkışı kızın anılarının merkeze alındığı bir yapı üzerine kurulmuştur. Bu kurgusal yapı içerisinde, birinci bölümde, anlatıcının beş-altı yaşlarındaki anı parçaları, çağrışım ve hatırlama yoluyla bilinç düzeyine çıkarılarak aktarılmaktadır. Ancak anlatıcının çocukluk anılarını aktarırken sınırlı bir bakış açısına sahip olması, bölümler arasındaki geçişlerin ve bağlantıların zayıflamasına neden olmaktadır (Nevin Yaşar, 2024, s. 129-130).

Bölüm/Kesit	Temel Olaylar	Mekânlar	Zaman
Kaçışın Başlangıcı	Anne ve kızının gizemli bir şekilde sürekli otellerde konaklamaları, geçmişten kaçış	Farklı şehirlerdeki oteller	Belirsiz, sürekli bir kaçış hali
Annenin Geçmişi	Annenin geçmişiyle ilgili ipuçları, sırların açığa çıkmaya başlaması	Geçmişe dönük anılar, farklı mekânlar	Geçmiş ve şimdiki zamanın iç içe geçmesi
Bambi'nin Gözünden Dünya	Bambi'nin annesine olan bağımlılığı, dünyayı annesinin gözünden algılaması	Oteller, şehirler, kırsal alanlar	Anlık yaşanan zaman, kaçışın döngüsellliği
Gerilimin Artması	Annenin şiddet eğilimleri, kaçışın tehlikeli bir hal alması	Farklı mekânlar, gerilim dolu atmosfer	Sürekli kaçış hali, belirsiz bir zaman akışı
Yüzleşme ve Son	Annenin geçmişiyle yüzleşmesi, kaçışın sonlanması	Belirsiz bir son mekân, yüzleşme anı	Geçmiş ve şimdiki zamanın hesaplaşması

Tablo 1. İncelenen romanda vaka, zaman ve mekân ilişkisi

Mağden'in incelenen romanı, doğrusal bir olay örgüsüne sahip olmaktan ziyade anne ve kızının sürekli kaçış halinde olmaları ve geçmişle şimdiki zamanın iç içe geçtiği bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, romanı kesin bölümlere ayırmak zordur. Ancak romanın temel temalarını ve olay örgüsünü yansıtan bazı önemli kesitler şu şekilde (Tablo 1) özetlenebilmektedir.

1.2.Histerik Realizme Dair

Edebî akımlar sadece sanatsal değil; aynı zamanda sosyal, siyasal ve ideolojik olguların sanata yansımalarıyla ortaya çıkan temayüller, trendler ve gruplaşmalardır. Bu sebeptendir ki, çoğu sanat akımı, dünya tarihinin hızlandığı 19. yüzyıldan itibaren yoğun bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu çağda siyasal ve sosyal olaylar hızlanmış, estetik ve ideolojik görüşler çeşitlenmiş; nitekim yaşanan bu değişim sanata ve edebiyata da yansımıştır (Kara, 2010, s. 73). 19. yüzyılın ilk yarısında romantizm, ikinci yarısında realizm ve türevlerinin aynı anda pek çok ülkenin edebiyatında ortaya çıkması boşuna değildir. Keza yüzyılın son

çeyreğinde başlayan sanatsal modernizm çağında aynı anda onlarca akımın etkili olduğu bir evreye girilmiştir.

Realizm, doğayı ve insan yaşamını idealize etmeden bütün detayları hatta kusurları ve sıradanlıklarıyla birlikte betimlenmesi eğilimi olarak ilkin Fransız resminde ortaya çıkmış; ardından edebiyata geçmiştir (Karaalioğlu, 1980). Fransa'da akımın ilk örnekleri Gustave Flaubert'in *Madam Bovary*'si ya da Stendhal'in *Kırmızı ve Siyah*'ı gibi ekseriyetle orta sınıftan gelen ve kendi sınıfsal dünyalarına keskin eleştiriler yönelten kalemli olduğu için akımın bu ilk versiyonuna *burjuva realizmi* de denir. Kuşkusuz realist tavrın ortaya çıkışında çağın bilimsel gelişmeleri, felsefesi ve sosyolojisinin etkisi önemlidir. Auguste Comte'un felsefi; Hippolyte Taine'in eleştirel boyutunu ortaya koyduğu *pozitivist felsefe*, romantizmin idealize edilmiş dünyasından somut gerçekliğe doğru hızlı bir geçişe neden olmuştur. Bu etkiyle erken realistler toplumu ve insanı gerçekçi detaylarla betimlerken; insanın psikolojisini ihmal etmişler, realizmi detaylı bir tasvir ve neden sonuç ilişkisi olarak anlamışlardır (Macit & Soldan, 2008, s. 60). Realizmin bu ilk dönemindeki psikolojik ihmal, sonraki süreçte psikolojik realizm gibi alt akımların doğmasına zemin hazırlamış; bu sayede karakterlerin iç dünyaları da eserlerde daha derinlemesine işlenmeye başlanmıştır. Böylece realizm sadece dışsal gerçekliği değil, insan doğasının karmaşık katmanlarını da yansıtabilen çok yönlü bir akıma dönüşmüştür.

19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyıl boyunca plastik sanatlarda ve edebiyatta farklı ülkelerde farklı realist akımlar ortaya çıkmıştır. Bu akımların gerçekliğe verdikleri önemle birlikte onu ele alışları elbette birbirlerinden farklı olmuştur. Kaldı ki insan deneyimlerinin yansıtılması ve gerçekliğin temsili konusu, realist olmayan akımlar için de önemli bir mesele olagelmıştır (Çetişli, 2006, s. 72). Sanatın ve edebiyatın gerçekliği yansıtmaya çabasının sadece realist akımlara özgü olmadığını, bilakis tüm sanat dalları ve dönemler için evrensel bir kaygı taşıdığını göstermektedir.

Histerik realizm, özünde modern çağın getirdiği karmaşık insan deneyimleri, realizmin sınırlarını genişleterek ya da gerçekliği abartarak sunmayı amaçlayan bir anlatım üslubudur. Bu akımın etkisiyle ortaya çıkan eserler, gerçekliği yoğun bir duygusallık ve dramatik bir anlatımla yansıtırken olaylar, karakterler ve duygusal durumlar gerçek hayattaki deneyimlerin ötesinde bir yoğunlukla okuyucuya aktarılır. Histerik realizmi *büyülü realizm* ile karıştırmamak önemlidir. Büyülü realizm ve histerik realizm, gerçeklik algısına yönelik yaklaşımları açısından bazı benzerlikler gösterse de temel farklılıkları temsil ettikleri gerçeklik katmanlarındadır. Her iki akım da geleneksel realizmin sınırlarını aşarak gerçekliğin çok boyutlu ve değişken yapısını konu almaktadır. Teker García (2010, s. 46) büyülü realizm yazarlarının romanlarda doğaüstü bir atmosfer oluşturma amacı güttüklerini, bu doğrultuda gerçekliği ve nesneleri çarpıtarak tuhaflık hissi uyandırdıklarını, mantıksal açıklamalardan kaçındıklarını ve psikolojik analizlere yer vermeyen zıt karakterleri bir araya getirdiklerini belirtmektedir. Büyülü realizm romanlarında, karakterlerin doğaüstü olaylara karşı şaşkınlık göstermemesi ve olağan dışı durumları yadırgamaması bu türün temel bir özelliğidir. Olanaksızın olanaklıya dönüştürülmesiyle yaratılan tuhaf ve şaşırtıcı unsurlar, büyülü realizmin ayırt edici

niteliklerini oluşturmaktadır (Ateş, 2023, s. 482). Büyülü realizm fantastik unsurları gerçekliğin doğal bir parçası gibi sunarak okuyucuya farklı bir algı ortaya koymaktadır.

Histerik realizm ise, modern toplumun karmaşık ve parçalı yapısını, hızlı değişimleri ve bilgi akışını yansıtmak amacıyla, abartılı ve kaotik bir gerçeklik sunmaktadır. Bu akım, olay örgüsünün karmaşıklığı, karakterlerin iç dünyalarının derinliği ve dilin deneysel kullanımıyla öne çıkmaktadır. Çünkü histerik realizm gerçekçiliğe gereğinden fazla önem veren ve kendine gerçekçi bir hikâye grameri belirlemiş bir tarzı ifade etmektedir (Yates, 2014). Söz konusu akım 2001'deki 11 Eylül saldırıları sonrası Amerikan postmodern romanlarında belirginleşmiştir. Thomas Pynchon, Salman Rushdie, Don DeLillo ve David Foster Wallace gibi yazarların eserlerinde; toplumsal eleştiri, karmaşık yapılar ve absürt öğeler bir arada sunulmaktadır. Bu kavram, ilk olarak İngiliz eleştirmen James Wood tarafından Zadie Smith'in *Beyaz Diş* (2000) adlı romanını tanımlarken kullanılmıştır. Bu tür romanlarda karakterlerin duygusal durumları aşırı derecede büyütülür, yazar olayları aktarırken gerçekçilikten ziyade vurgulamak istediği duyguyu ön plana çıkarır, dil süslü ve metaforlarla doludur; bu roman türünün temel gayesi, toplumsal sorunlara ve paradokslara dikkat çekerek topluma yönelik eleştirel bir bakış açısı sunmaktır (Wood, 2000, s. 41-45). Nihayetinde histerik realizm, okuyucuyu alışılmışın dışında bir gerçeklik deneyimiyle yüzleştirerek modern dünyanın getirdiği çelişkileri sorgulamaya davet etmektedir.

Akımın önde gelen temsilcileri genellikle zihinsel durumlarının analizine yönelik bir çaba sergilemektedir. Histerik realizmin belirgin özelliği, karakterlerin içsel çatışmalarını ve travmalarını ön plana çıkarırken gerçeklik ile kurgu arasındaki sınırları bulanıklaştırmasıdır. Thomas Pynchon, histerik realizm akımının önde gelen temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir. V. (1963), *The Crying of Lot 49* (1966) ve özellikle modern toplumun karmaşık yapısını ve bireysel travmaları derinlemesine analiz eden *Gravity's Rainbow* (1973) gibi eserleriyle tanınmaktadır. Pynchon'un eserlerinde, kompleks anlatı yapıları, çok katmanlı karakterler ve toplumsal yapıların eleştirel bir perspektifle incelenmesi histerik realizmin belirgin özellikleri olarak öne çıkmaktadır (Watson, 2008, s. 16). Pynchon okuyucuyu alışılmışın dışında, düşündürücü ve derinlemesine bir okumaya sürüklemektedir.

Salman Rushdie'nin 1981 tarihli *Midnight's Children* romanı, histerik realizm akımının önemli bir örneğidir. Bu akım, gerçeklik ile fantastik unsurların iç içe geçtiği, abartılı ve karmaşık bir anlatım tarzını benimser. *Midnight's Children* romanı bu özellikleri bünyesinde barındırarak Hindistan'ın bağımsızlık sürecini ve sonrasındaki olayları, fantastik ve alegorik bir dille ele almaktadır (Mishra, 2024, s. 417). Don DeLillo, modern toplumun teknoloji ve medya etkileşimli ruh halini, içsel boşluk ve yabancılaşmayı keşfeden bir yazardır. DeLillo'nun eserleri, modern toplumun karmaşıklığını yansıtarak histerik özellik göstermektedir (Helmy, 2016, s. 171). Bu iki yazarın eserleri, histerik realizmin hem politik hem de bireysel düzlemde, eleştirel ve derinlikli bir bakış açısı sunma potansiyelini gözler önüne sermektedir.

David Foster Wallace, histerik realizm akımının kilit bir figürlerinden biridir. *Infinite Jest* (1996) ve *Girl with Curious Hair* (1989) gibi eserlerinde, modern yaşamın depresyon, bağımlılık, medya ve eğlence kültürü gibi unsurlarına odaklanarak bireylerin içsel çatışmalarını ve toplumsal baskılarla başa çıkma mücadelelerini anlatmaktadır (LeClair, 1996, s. 13; Sutcliffe, 2021, s. 92). Richard Powers, histerik realizmin unsurlarını doğal dünya ve insan psikolojisiyle harmanlayan bir yazardır. *The Echo Maker* (2006) ve *The Overstory* (2018) gibi eserlerinde, beyin travmaları ve hafıza kaybı üzerinden bireysel kimlik bunalımını incelerken insanın doğayla olan ilişkisini de sorgular. Powers'ın eserleri, modern yaşamın karmaşıklığı içinde bireyin iç dünyasını ve doğayla olan etkileşimini derinlemesine ele alarak histerik realizmin sınırlarını genişletmektedir (McAdams, 2017). Bu yazarların katkılarıyla histerik realizm, günümüz dünyasının karmaşık gerçekliklerini ve bireyin bu gerçeklik içindeki yerini çok boyutlu bir şekilde yansıtmaya gücünü kazanmıştır.

Histerik realizm, Türk edebiyatında Batı edebiyatındaki kadar belirgin ve yaygın bir akım olarak kabul edilmese de bazı Türk yazarların eserlerinde bu akımın özelliklerine rastlamak mümkündür. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk romanında gerçekliğin abartılı ve yoğun bir şekilde işlendiği eserler ortaya çıkmıştır.

Histerik realizmin temel özellikleri, bir üslup veya anlatım tekniği olarak farklı eleştirmenlerce ortaya konulmuştur. Bireyin içsel karmaşıklığı ve duygusal yoğunluğunu ortaya koyan bu anlatım tekniği; karakterlerin duygu durumlarını abartılı bir biçimde tasvir ederek gerçeklik kavramını yeniden şekillendirmeye dayanır. Olay örgüsü, nesnel gerçekliği yansıtmaktan ziyade yazarın ifade etmek istediği duygusal etkiyi güçlendirmek amacıyla manipüle edilmektedir. Duygusal yoğunluğu en üst düzeye çıkarmak için dil kullanımı, zengin bir metaforik yapıya sahiptir. Histerik realizm, toplumsal olaylara ve çelişkilere dikkat çekmek amacıyla sıklıkla başvurulan bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, okuyucunun empati kurmasını ve sorunlara duygusal bir perspektifle yaklaşmasını sağlayarak modern ve postmodern edebiyatta ve sanatta, bireyin iç dünyasının karmaşıklığı ve duygusal yoğunluğunu keşfetmek için kullanılan bir edebî akımdır (Liseçchi, 2015, s. 30-31). Böylece histerik realizm okuyucuya sadece bir hikaye sunmakla kalmaz, aynı zamanda derinlemesine bir duygusal ve entelektüel deneyim yaşatmaktadır.

James Wood (2005) tarafından kavramsallaştırılan histerik realizm terimi, anlatının dinamik, zaman zaman kaotik ve okuyucuyu sürekli şaşırtmayı hedefleyen yapısına atıfta bulunmaktadır. Bu anlatım biçimi, uzun cümleler, dipnotlar, referanslar ve ansiklopedik bilgilerle karakterize edilmekte olup okuyucunun romanın içine çekildiği bir deneyim sunmaktadır. Terimin realizm boyutu ise, bu yoğun anlatının modern dünyanın karmaşıklıklarını ve çelişkilerini gerçekçi bir biçimde yansıtmaya iddiasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, Wood'un eleştirisi, bu realizmin genellikle yüzeysel kaldığı ve derinlemesine karakter veya durum analizlerinden ziyade yüzeysel bilgi birikimi ve entelektüel sergilemeye evrildiği yönündedir.

Öte yandan James Wood (2005), bir makalesinde histerik realizmi şöyle tanımlar:

“Histerik realizmden kastım aptalca bir aşırı heyecan, sessizlik ve durgunluk korkusu, bilinçli tekrarlar/nakaratlara eğilim, basit ironiler, çocuksu davranışlar ve hepsinden öte kurgusal karakterlerin varlığının karikatürizeleştirilmeye varan abartısıdır. İkilem diyalektik olarak ele alınabilir: Yazar, karakterlerinin yeterince “canlı” olmamasından korkar, canlılığı abartır ve canlılıktaki cümbüşü sürdürür; aniden abartıya kaçtığıının farkına varıp bilinçli olarak bu abartıya dikkat çekerek sorunu çözmeye çalışır.”

Görülmektedir ki Wood, histerik realizmi aşırı duygu, tekrar, ironi ve abartılı karakterler üzerinden tanımlamaktadır. Abartılı canlılık tasvirleri ve ardından gelen bilinçli düzeltme çabası, metinsel bir öz-eleştiri sürecini de yansıtmaktadır.

1.3.Histeri ya da Konversiyon Bozukluğuna Dair

Histeri, klasik psikolojide kontrol edilemeyen duygusal aşırılığı ifade etmek için kullanılan bir terimdir ve daha çok geçici duygu durumlarına atıfta bulunur (Basavarajappa, Dahale & Desai, 2020, s. 447–450). Bu kavram, ekseriyetle kişinin duygusal çatışmalarını veya stresini; felç, kasılma, konuşma yitimi, duygusal hissizlik gibi *psikosomatik* ve davranışsal semptomlar yoluyla dışa vurduğu durumları tanımlar.

Histeriye dair ilk tanımlamaların temelleri çok eski dönemlere gider. Antik Yunan’da, *histeri* özellikle kadınlara özgü bir hastalık olarak kabul edilmiş; öyle ki kelime Yunanca “rahim” anlamına gelen *hystera* kelimesinden türemiştir (Tasca, vd., 2012). Ortaçağ’da ise ruhun şeytan tarafından ele geçirilmesi gibi inançlarla ilişkilendirilmiştir. Bilimsel olarak ilk ele alınışı 19. yüzyılda modern nörolojinin kurucularından kabul edilen, Fransız hekimi Jean-Martin Charcot’un çalışmalarıyla olmuştur. Ardından 20. yüzyıl başında Avusturyalı hekim Sigmund Freud’un psikolojik travmaların fiziksel semptomlara yol açabileceğine dair görüşleriyle belli bir zemine oturmuştur (Mota, Gomes & Engelhardt, 2014, s. 972-975). Günümüzde bu tür fiziksel semptomlar gösteren durumlar genellikle *konversiyon* bozukluğu olarak adlandırılır ve modern tıp tarafından hem nörolojik hem de psikiyatrik bir bakış açısıyla ele alınmaktadır.

Konversiyon bozukluğu terimi bugün, modern psikolojide *histeri* yerine tercih edilir olmuştur. Başka bir deyişle, *klasik psikolojinin* histerik olarak sınıflandırdığı pek çok semptom; günümüzde konversiyon bozukluğu ya da somatoform bozukluklar başlığı altında ele alınmaktadır. Konversiyon bozukluğu, kişinin stres ve duygusal zorluklarının sonuçlarını bedensel semptomlarla ortaya çıkaran psikiyatrik bir hastalıktır. Stres yaratan olayların neden olduğu hastalık, kişilerin zorlayıcı duygusal deneyimlerle baş edememesi durumunda ortaya çıkar. Öyle ki bazı konversiyon bozuklukları sinir sisteminde herhangi bir hasar veya başka bir fiziksel açıklama olmaksızın psikolojik dinamiklerle gerçekleşebilmektedir (Reynolds, 2012, s. 253-254). Bedenin bir nevi psikolojik acıyı dışa vurma mekanizması olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Dolayısıyla fiziksel semptomlar çoğu zaman zihinsel ve duygusal çatışmaların somutlaşmış halleri olarak ortaya çıkar.

Konversiyon bozukluğu, özünde stres ve çatışmanın vücudun bazı bölümlerinde semptomlara dönüşmesi olsa da, bunun pek çok sosyal ve psikolojik nedeni olabilir. Aile

içi sorunlar, olumsuz iş ilişkileri, duygularını zor ifade etme, kişinin kendini suçlaması, şiddete maruz kalma, başkası tarafından suçlanma kaygısı yaşaması ve ani kayıplar bu bozukluğa yol açabilir. Keza duygusal sorunlara karşı “kaçınma” tepkisi olarak ortaya çıkan konversiyon bozukluğu, bireylerin stresi iyi bir şekilde tolere edememesinden kaynaklanır (Peeling & Muzio, 2023). Bazen de pişmanlık, üzüntü, hayal kırıklığı, korku ve kaygı gibi yoğun duyguların ifade edilememesi durumunda yaşanır. Ölüm, yas ve travmalar ise bireylerin konversif atak yaşamasını tetikleyebilir; bu durum psikolojik belirtilerin fiziksel semptomlara dönüşmesine olanak tanır.

2. Romandaki Histerik Realizm Unsurları

Bu başlık altında eser, histerik realizmin aşırı duygusallık, çocuksu davranış gerçekliğinin çarpıtılması, gösterişli dil, sembolizm ve metaforlar, içsel dünyanın dışavurumu ve toplumsal eleştiri gibi unsurları ve bunların anlatı bileşenlerine yansımaları bağlamında çözümlenmiştir.

2.1. Abartılı Duygusallık

Roman, anne ve çocuk arasındaki ilişkinin, histerik realizm ve abartılı duygusallık ekseninde şekillendiğini açıkça göstermektedir. Bu ilişki, karakterlerin histeri hastalığına benzer bir panik hâli ve aşırı duygu yüküyle yoğrulmuş iç dünyalarını yansıtmaktadır. Romanda annenin “*Bizi hep savunmasız bırakıyorlar.*” veya “*Seni bunlarla kirletmem.*” (Mağden, 2023, s. 14) gibi ifadeleri, koruma içgüdüsünün keskinliğini ve bu içgüdünün abartılı bir duygu aktarımıyla birleştiğini vurgulamaktadır. Bu duygusal aşırılık, histeri hastalığında sıkça görülen tehdit algısına karşı geliştirilmiş panik tepkilerini hatırlatmaktadır. Annenin dış dünyaya karşı sürekli bir savunma hâlinde olması, adeta bir tehlike anında ortaya çıkan histerik bir reaksiyonu çağrıştırmaktadır. Bu davranış, yalnızca dışsal tehditlere değil, aynı zamanda bastırılmış korkulara karşı da geliştirilmiş bir savunma biçimidir.

Çocuğun annesini “*Benim geçmişim pırl pırl. Geleceğim de. Öyle diyor Annem.*” (s. 15) diyerek idealize etmesi, gerçeklikten kopuk, aşırı duygu yüklü bir bağlılığa işaret etmektedir. Çocuğun dünyayı annesinin algıları üzerinden deneyimlemesiyle oluşan bir histerik algı biçimini ortaya koymaktadır. Lacan’ın (2013) *ayna evresi* kuramıyla açıklanabilecek bu durum, çocuğun özdeşleşmeyi tamamlamadan, annenin benliğinde çözülmesi ve kendi kimliğini annenin duygularıyla şekillendirmesi şeklinde değerlendirilebilir.

Annenin pislik fobisi, sıradan bir takıntı olmaktan çıkarak, karakterlerin hayatını şekillendiren histerik bir semptomla dönüşmektedir. Bu bağlamda Kristeva’nın (2024) *abject* (iğrenç olan) kavramı önemlidir. *Abject*, bireyin sınırlarını tehdit eden ve dışlanması gereken unsurları temsil etmektedir. Anne için dış dünya kir, tehlike ve çürüme ile özdeşleşmiştir. Çocuğunu steril bir alanda tutma arzusu, aslında onun ruhsal sınırlarını korumaya dönük nevrotik ve histerik bir çabadır.

“*Gözyaşlarım göğsümü yakıyor hâlâ.*” ifadesi (s. 178), küçük bir olayın ardından gelen abartılı bir duygusallığı temsil etmektedir. Bu, Freud’un tarif ettiği şekilde, histeri

hastalığının duyguların bedensel deneyimle ifadesi yoluyla dışa vurumu biçiminde yorumlanabilir (Freud, 2022, s. 42). Yani ruhsal acı, fiziksel bir yoğunluk ve yanma hissiyle tarif edilmektedir. “*Annem mahvolmaktan çok korkuyor. Bir tek bundan korkuyor.*” (s. 20) ve annenin “*Ne olur! Ölüyor köpek! Ölüyor! Çabuk! Çabuk!*” (s. 24) diye bağırmaya başlaması, annenin sürekli bir felaket beklentisi içinde olduğunu ve bu durumun histerik bir kaygı bozukluğunu yansıttığını göstermektedir. Burada Winnicott’un (2013) *yeterince iyi anne* kavramı da tersinden devreye girmektedir. Annenin dünyayı sürekli tehditkâr görmesi ve çocuğunu o dünyadan izole etmesi, çocuğun bireyselleşmesini engelleyerek onun sahte bir benlik inşa etmesine neden olmaktadır.

Çocuk, annesine “*Onlar çoklar ve kötüler, Annecim. Biz bir Ay birimiyiz. Yeteriz birbirimize*” (s. 89) sözüyle, dış dünyayı düşmanca algılayan ve kendilerini izole eden, abartılı bir savunma mekanizması geliştiren bir anne-çocuk ilişkisini ortaya koymaktadır. Bu izolasyon, psikanalizde *paranoyak-şizoid konum* olarak da adlandırılan bir savunma biçimiyle benzerlik göstermektedir. Çocuğun bireysel özne olarak gelişmesi yerine, annenin duygu dünyasına entegre olması, ikili arasında sağlıklı bir simbiyoz oluşmasına yol açmaktadır. Romanda sıkça kullanılan “*kan*”, “*intikam*” ve “*fesat*” gibi ifadeler, karakterin aşırı bir duygusal yük taşıdığını ve bu yükü dramatik ve histerik bir şekilde dışavurduğunu göstermektedir. Bu imgeler aynı zamanda, karakterlerin içsel şiddetini ve bastırılmış öfkesini sembolize eden unsurlar olarak işlev görmektedir.

“*Bazen zaman çok yavaş akıyor. Yapışkan bir şeye dönüşüyor. Ruhumuzda yapışıyor pençelerini geçirip. Annemden anlıyorum. Annem çok kötü oluyor O Vakitlerde. Güçlülkle nefes alıp veriyor. Hiç konuşmuyor. Saatlerce. Günlerce.*” (s. 19) ifadesi, karakterlerin deneyimlediği duygusal yoğunluğun zaman algılarını bile çarpıttığını ve adeta histerik bir zaman sıkışması hissi yarattığını vurgulamaktadır. İçsel zaman, travmalarla katılaştı ve lineer bir akıştan sapmış bir hâledir; bu da karakterlerin geçmiş ve şimdi arasında sıkışmasına yol açmaktadır. Romanda, küçük olayların bile aşırı tepkilerle karşılanması, duygusal gerilimin sürekli yüksek düzeyde tutulması ve duyguların bedensel etkilerle dışa vurulması, metnin bütününe yayılmış histerik bir ton yaratmaktadır.

Karakter	Özellikleri	Romandaki Rolü
Bambi (Kız)	Masum, meraklı, annesine bağımlı	Annesinin koruması altında sürekli kaçan, dünyayı annesinin gözünden algılayan genç bir kız
Anne	Gizemli, koruyucu, şiddet eğilimli	Kızını “kötülerden” korumaya çalışan, geçmiş sıklarla dolu bir kadın
Otel Çalışanları	Çeşitli otellerde çalışan insanlar	Anne ve kızının geçici hayatlarında karşılaştıkları, kısa süreli etkileşimde bulundukları kişiler
Geçmişten Gelen Figürler	Annenin geçmişiyile bağlantılı kişiler	Annenin kaçış nedenlerini ve geçmişindeki sırları ortaya çıkaran figürler
Diğer Kişiler	Hayat şartları gereği karşılaşılan kişiler	Otel dışında anne ve kızın hayat şartlarında karşılaşıp etkileşimde bulundukları kişiler

Tablo 2. İncelenen romanda karakterler ve kurgusal rolleri

Romandaki karakterler de bu abartılı duygusallıktan şu ya da bu şekilde etkilenirler. Örneğin kurgunun asli kişisi ve anlatıcısı olan küçük kız Bambi, annenin abartılı duygusallığına maruz kalan kişidir. Anne ise kızının etrafından ayrılamadığı bir norm karakterdir. Romandaki diğer kişiler yani abartılı duygusallık sergilemezler. Resepsiyondaki kız, havuza bakan çocuk, konuşkan kadın, altın saçlı oğlan, kat görevlisi, ofisteki sekreter, müdür bey ve jandarma eri gibi fon karakterler de romanın atmosferine ve olay örgüsüne katkıda bulunurlar (Kaçmaz, 2023, s. 330). Bu çeşitlilik, romanın psikolojik derinliğini artırarak okuyucuya farklı bakış açıları sunmaktadır.

2.1.Çocuksu Davranışlar

Roman boyunca anlatıcının dünyayı algılayışı, dilsel düzeyde sergilenen dağınıklık, masalsi göndermeler ve mantık dışı bağdaştırmalar çocuksu bir bilinç düzeyini işaret etmektedir. Bu bilinç düzeyi, yalnızca anlatıcının yaşına ya da deneyimsizliğine değil, aynı zamanda histerik bir varoluş biçimine de göndermede bulunmaktadır. Özellikle annenin çocuğa karşı aşırı koruyucu ve kontrolcü tavrı, bireyleşmenin sekteye uğramasına neden olmuş; çocuk benliği yetişkinliğe geçmeden, dış dünyayı kendi bedeni üzerinden değil, annesinin gözünden kavramaya başlamıştır. Histeri nevrozunun temelinde yer alan özdeşleşme ve temsil kaymalarını ortaya çıkarmaktadır.

Metin boyunca anlatıcının dili, çocukluğa özgü bir masumiyet değil, aksine gerçeklikle kurulamayan sağlıklı bir ilişkiyi örneklemektedir. “*Ben Bambi değilim. Annem bana Bambim dese de bazen.*” (s. 15) ifadesi, annenin çocuğu doğrudan bir masal karakterine indirgediğini; bireysel kimliğini tanımadığını ve çocuğun buna direnç göstermediğini ifade etmektedir. Bu durum Klein’in (1996) “parçalanmış benlik” kuramıyla açıklanabilir. Çocuk, benliğini bütünleyemediği gibi, annesinin bakışıyla özdeşleşmiş, kendi kimliğini dışsal bir simgeye (Bambi) teslim etmiştir. Histeri hastalığında görülen “temsili ikame” (Freud, 2001) durumu, çocuğun kendi arzularını ve korkularını doğrudan ifade edemeyip sembollerle dışavurmasına dönüşmektedir.

“*Resepsiyondaki adam çok iri yarı... Elvis bebeği... gitarı sallıyor.*” (s. 43) gibi ifadeler, çocuğun gerçek kişileri bile nesneleştirdiğini, onları oyuncaklaştırarak kavradığını ortaya koymaktadır. Bu algı, gerçeklikle oyun dünyası arasındaki sınırın bulanıklaştığını; dolayısıyla histerik bir gerçeklik yanılması içinde yaşandığını düşündürmektedir. Anlatıcı bu adamı başka bir şey ile değil, onun bir “bebek” temsiliyle özdeşleştirerek bir iç savunma mekanizması kurmaktadır.

Romanın mekânsal anlatımı da çocuğun çarpık gerçeklik algısını yansıtmaktadır: “*Çok büyük masanın ortasına sıkıştırılmış tek kişilik, peki iki kişilik olsun, çok küçük bir masa bu. Çok çok küçük.*” (s. 37) Bu tür ifadeler mekânın somut ölçüleriyle değil, anlatıcının psikolojik baskı altında oluşuyla ilişkilidir. Çocuk kendini tehdit altında hissederken mekânı da bir tehdit simgesi gibi algılamaktadır. Freud’un kaygı kavramıyla ilişkilendirdiği bu tür mekânsal bozulmalar, histerik bireyin iç dünyasını yansıtmaktadır. Gerçek mekânlar, bilinçdışı korkularla şekil değiştirmektedir. Diğer yandan, annenin aşırı koruyuculuğu da çocuğun gerçekliğe uyumlanmasını engellemektedir. “*Havuzu senden başka kimse kullanmıyor bugün zorla suyunu değiştirttim.*” (s. 59) ifadesi, annenin dış

dünyayı sürekli olarak sterilize etme çabasıyla, çocuğun deneyim alanını sınırladığını göstermektedir. Burada histerik annenin “temizlenmemiş dünya” korkusuyla hareket ettiği ve çocuğunu simgesel olarak bir “hastalıktan” korumaya çalıştığı sezilmektedir. Bu sterilizasyon arzusu, histerik nevrozdaki bastırılmış travmaların dışsallaştırılmasından başka bir şey değildir.

Gerçeklikten kaçışın en belirgin araçlarından biri olan masalsı anlatım, roman boyunca anlatıcının dilinde kendini göstermektedir. Bu anlatım biçimi, histerik realizmin özünde yatan “büyümeyi reddetme” eğilimini sergiler. Histerik birey, geçmişe saplanıp kalmış; çocukluğun güvenliğine dönmek istemektedir. Ancak bu dönüş, bir oyun veya hayalden ziyade nevrotik bir kapanışı barındırmaktadır. “*Deniz Yatağı*” ve “*Kelebek Baskını*” gibi oyunların vurgulanması, yalnızca bir çocuk dünyası kurulmadığını; aynı zamanda bu çocukluğun sürekli yeniden inşa edildiğini, yani psikolojik bir gerileme yaşandığını ortaya koymaktadır. Çocuk geçmişte yaşadığı travmalarla baş edemediği için, hayal gücüne dayalı sahte bir dünya kurmakta; oyuncaklara, vitrin nesnelere ve sembolik hikâyelere sığınmaktadır. Bu da histerik realizmin biçimsel olarak nasıl işlediğini gösterir; gerçeklik ile temsil arasında daima bir arıza, bir bozulma vardır.

2.3. Gerçekliğin Çarpıtılması

İncelenen romanda gerçeklik algısı anne ve çocuk karakterleri üzerinden sürekli olarak çarpıtılmakta, dönüştürülmekte ve yeniden kurgulanmaktadır. Roman boyunca olaylar, zihinsel bir düzlemde dışa taşan imgeler, semboller ve travmatik anıların filtresinden geçirilerek aktarılmaktadır. Histerik realizmin ayırt edici bir özelliği olan bu durum gerçekliğin çarpıtılması olgusunu merkezine almaktadır.

Anlatıda, annenin ruhsal dünyası gerçekliği sürekli olarak bastırır ya da şekillendirir. Annenin kendisini bir kitap karakteri olan “*Bambi’nin annesi*” ile özdeşleştirilmesi “*Bambi’nin annesi gibi avlanmayacağım*” (s. 10) onun yaşadığı tehdit duygusunu masalsı bir anlatımla ifade ettiğini göstermektedir. Bu tür söylemler, Freud’un (2001) histeri tanımında yer verdiği gibi, bastırılan korkuların dolaylı imgelerle ifade edilmesiyle açıklanabilir. Annenin semboller üzerinden konuşması, gerçekliğin birebir ifadesinden uzaklaşıp, iç dünyanın dışa sızmasıyla oluşturulmuş histerik bir anlatı haline gelmektedir.

Annenin dış dünyaya karşı geliştirdiği paranoyak algı da gerçekliğin çarpıtıldığını gösterir: “*Göçtüğü zaman Annem iyice, saklanmalı ve hiç dikkat çekmemeye çalışmalıyız.*” (s. 14), Kaplıca oteline gittiklerinde annenin sözleri: “*Burada bulamazlar bizi bebeğim. İzimizi süremezler.*” (s. 57), “*Kalamayız bebeğim... Haber alırlar, bulurlar, buldururlar bizi*” (s. 83). Bu söylemler, Foucault’nun (1975) delilik ve dil üzerine kurduğu ilişkideki gibi, annenin dili rasyonel düzeni bozan bir tehdit anlatısına dönüşmektedir. Gerçeklik, mantıksal bir kurgu değil, panik ve kaygıların şekillendirdiği bir anlatıdır.

Gerçeklikten uzaklaşma yalnızca annenin söylemlerinde değil, çevreye bakışında da hissedilmektedir. Örneğin annenin “*otelin zehirli olduğuna karar vermesi*” (s.40), nesnel bir çevresel algı yerine duygularla belirlenen bir mekân yorumudur. Benzer şekilde, bir otel odası “*burası bir ahabap dolmuş gibi*” (s.33) ifadeleriyle tanımlanmaktadır. Bu anlatım

biçimi, Kristeva'nın (2024) *abjekt* kavramıyla da uyumludur; anne, bedenine ve geçmişine dair tehditleri dış mekânlara yansıtarak, psikolojik olarak rahatsız edici olanla başa çıkmaya çalışmaktadır. Temizlenmiş odalar, kaçınılan oteller, her biri annenin içsel bozulmuş gerçekliğini yansıtan abjekt alanlara dönüşmektedir.

Roman boyunca çocuğun anlatımı gerçekliği olduğu gibi vermektense zihinsel bir kurgu içinde sunar. “*Otelden çıkmamız gerektiğinde annemin bir iç saati var, fırlayıp gitmeliyiz*” (s. 17) ifadesi, zamanın bile gerçek değil, annenin ruhsal ritmine göre işlediğini göstermektedir. “*Ama bazen işte, bir karga, bir işaret yani, Anneme geçmişini getiriverir...*” (s. 85) cümlesi ise, nesnel olayların yerine çağrışımsal sembollerin geçtiğini, zihinsel çağrışımların olayların gidişatını belirlediğini gösterir. Bu durum, Lacan'ın (2013) öznenin “gerçek” düzlemi ile kurduğu kopuk ilişkinin ve dil yoluyla anlam üretiminin parçalı doğasının somut bir tezahürüdür. Çocuk, annenin kaygılarını içselleştirerek, gerçekliği kendi zihinsel kodlarıyla dramatize etmektedir.

Bu bulgular, romanın gerçekliği sabit bir dış dünya olarak değil, içsel çatışmaların, travmaların ve duygusal dalgalanmaların bir yansıması olarak ele aldığını ortaya koymaktadır. Gerçeklik; sembollerle, korkularla, masallarla ve panikle yeniden yazılmaktadır. Bu yazım biçimi, histerik realizmin özünü oluşturan dışavurumsal yapının psikolojik ve felsefi temellerine oturmaktadır.

Zaman Dilimi	Özellikleri	Romandaki Rolü
Sürekli Kaçış Hali	Annenin geçmişinden kaçış, belirsizlik, anı yaşama	Romanın temel atmosferini oluşturur, gerilim ve gizem unsurlarını besler.
Geçmişe Dönüşler	Annenin geçmişle ilgili anılar, sırların açığa çıkması	Annenin kaçış nedenlerini ve karakterlerin psikolojik durumlarını anlamamıza yardımcı olur.
Anlık Yaşanan Zaman	Otellerde, şehirlerde geçirilen kısa süreli zaman dilimleri	Karakterlerin geçiciliğini ve köksüzlüğünü vurgular, anlık etkileşimlerin önemini artırır.
Döngüsel Zaman	Kaçışın tekrarlayan döngüsü, geçmişin izlerinin sürekli takip etmesi	Romanın tematik yapısını destekler, karakterlerin kaderci bir döngü içinde olduğunu gösterir.

Tablo 3. İncelenen romanda zamana dair tasarrufların kurgusal işlevi

Öte yandan gerçekliğin çarpıtılması, kurgusal zamanın sunumunda da kendini gösterir. Romanda zaman, doğrusal bir çizgide ilerlemekten ziyade, döngüsel ve belirsiz bir yapıya sahiptir. Anne ve kızının sürekli kaçış halinde olmaları, zamanın akışını bulanıklaştırır ve geçmişle şimdiki zamanın iç içe geçmesine neden olmaktadır.

Mekân Türü	Örnek Mekânlar	Mekânların Roman İçindeki Rolü
Oteller	Çeşitli şehirlerdeki lüks ve sıradan oteller	Geçici barınma yerleri, güvensizlik ve hareketliliğin sembolü

Şehirler	Farklı şehirler (İstanbul, Antalya, Kapadokya, vb.)	Sürekli değişim ve kaçışın mekânsal yansıması, köksüzlük duygusu
Kırsal Alanlar	Ormanlar, kıyı bölgeleri	Geçici sığınaklar, doğayla iç içe kaçış anları
Lüks Mekânlar	Restoranlar, alışveriş merkezleri	Annenin geçmişi ve zenginliğiyle bağlantılı anlar, tezatlık unsuru

Tablo 4. İncelenen romanda mekâna dair tasarrufların kurgusal işlevi

Gerçekliğin çarpıtılması, kurguda mekânın temsiline de bariz bir şekilde yansımaktadır. Öyle ki romanda mekânlar, anne ve kızının sürekli kaçış halinde olmaları nedeniyle oldukça çeşitlidir ve iç içe geçmiştir. Bu mekânlar, anne ve kızının psikolojik durumlarını ve romanın gerilim dolu atmosferini destekler. Her mekân onların kaçış hikayesine yeni bir boyut katmaktadır.

2.4. Gösterişli Dil

İncelenen romada ilk bakışta yalın ya da yer yer dağınık bir dil kullanıyor gibi görünse de anlatıda yer alan birçok ifade, histerik realizmin gösterişli dil özelliğiyle örtüşmektedir. Romanın dili yalnızca biçimsel değil, içerdiği yoğun duygusal ve metaforik yapı sayesinde gösterişli bir nitelik kazanmaktadır.

Mağden romanda dili titiz betimlemelerden kaçınmakta ve savruk sayılabilecek bir izlenim bırakmaktadır. Ancak gösterişli dil kullanımının tamamen yok sayılmasını gerektirmez. Gösteriş burada klasik anlamda bir süsleme değil, ruhsal dağılmanın dilsel bir izdüşümüdür. Roman boyunca annenin zihinsel dünyasını ve kaygılarını aktaran ifadeler, yoğun semboller ve şiirsel betimlemelerle yüklüdür. Örneğin, “*Av köpekleri gibi peşimizdeler*” ya da “*Annemin terk ettiği bir tilki yavrusunun fotoğrafını gördük bir gün gazetede*” (s. 19) ifadeleri gerçeklikten çok psikolojik bir durumun ifadesidir.

Roman boyunca kullanılan bazı detaylı tasvirler, özellikle otel sahnelerinde, bu gösterişli dilin farklı bir yönünü ortaya koymaktadır. “*Kıpkırmızı, kocaman bir sakalı var. Kan rengi... Elvis bebeğinin kafası oynuyor.*” (s. 43) gibi cümleler hem görsel bir yoğunluk yaratmakta hem de gerçekliğin parçalı algısını yansıtmaktadır. Bu dil, okuyucunun zihinsel bir rahatsızlık ya da tehdit algısıyla yüzleşmesine neden olmaktadır. Buna ek olarak, karakterin kendisini çevreleyen dünyanın renkleri üzerinden tanımlanması da dikkat çekmektedir. “*Bana sürekli alışveriş yapıyor ama. Tozpembeler, bebek maviler, nil yeşiller, uçuk sarılar. Annem sarışınların böyle renkler giymesini gerektiğini söylüyor. Bu renkler yakışıyormuş bana.*” (s. 33) ifadesi, gösterişli renklerin ve bu renklerin taşıdığı toplumsal beklentilerin, bireyin kimlik algısı ve dış dünya ilişkisi üzerindeki baskısını ortaya koymaktadır. Mağden titiz betimlemelerden kaçınmış olabilir; ancak anlatıda görülen sembolik yoğunluk, tekrarlar, duygusal metaforlar ve imgesel anlatım biçimleri, metne histerik realizmin gösterişli dili açısından yaklaşmayı mümkün kılmaktadır. Bu nedenle, yazarın bilinçli olarak detaydan kaçınması, gösterişsizliğe değil; ruhsal gerilimi daha doğrudan yansıtan bir anlatı tercihinin işaret etmektedir.

2.5.İç Dünyanın Dışavurumu

Roman boyunca anne ile çocuk arasındaki diyaloglar, yalnızca bir ebeveyn-çocuk ilişkisinin izdüşümü değil, aynı zamanda travmatik bir psikolojinin dışavurumudur. Özellikle annenin tekrar eden “mahvolmak” ve “kaçmak” gibi ifadeleri, bilinçdışında biriken bastırılmış korkuların bir dışavurumu olarak değerlendirilmektedir.

Çocuğun ifadesiyle “*Annem mahvolursa kim bakacak bana o zaman?*” (s. 20) biçimindeki korku, yalnızca bir terk edilme endişesi değil; aynı zamanda annenin psikolojik bütünlüğüne duyulan endişenin de bir yansımasıdır. Bu bağlamda anne, çocuğun hem koruyucusu hem de kaygı nesnesidir. Freud’un tanımladığı anlamda histerik semptomların çoğu, bastırılmış travmatik anıların beden üzerinden dışavurumudur (Freud, 2001). Romanda annenin yaşadığı nefes darlığı “*Annem çok kötü oluyor o vakitlerde. Güçlkle nefes alıp veriyor.*” (s. 19), histerik bozuklukların fiziksel tezahürleriyle örtüşmektedir. Bu semptomlar, annenin içsel dünyasındaki bilinçdışı çatışmaların fiziksel belirtilere dönüşmesini ortaya koymaktadır.

Annenin sürekli olarak temizlikle meşgul olması ve çevreyi tehdit edici bir alan olarak algılaması, psikanalitik literatürde obsesif-kompulsif bozukluğun travmayla ilintili formlarından biri olarak değerlendirilebilir. Temizlik, burada yalnızca hijyenik bir davranış değil, dış dünyanın kaotik yapısını kontrol altına alma arzusunun somutlaşmış biçimidir. Kristeva’nın (2024) *abject* kavramıyla ifade ettiği gibi, bireyin bedenini ve sınırlarını koruma arzusu, özellikle kadın öznenin toplumsal beklentilere karşı geliştirdiği direniş biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda annenin temizlik takıntısı, hem bireysel bir anksiyetenin dışa vurumu hem de toplumsal normlarla baş etme stratejisidir.

Annenin ruhsal çöküşünü ima eden diğer ifadeler “*Annem göçtüğünde çok güçsüz düşüyor sonra. Bizi savunamıyor.*” (s. 14); “*Başka tedirginliklere benzemiyormuş Annemin.*” (s. 106) karakterin ruhsal yapısındaki süreksizliklerini göz önüne sermektedir. Bu durum, çağdaş histerik realizmin anlatısal bir stratejisi olan *karakterin duygusal parçalanmışlığını dışsal nesne ve eylemler yoluyla temsil etme* biçimiyle uyumludur. Romanın zaman ve mekân algısının da bulanık olması; sürekli otellerde yaşamak “*O küçük sahil kasabasındaki otele sonbaharın başlarında geliyoruz.*” (s. 61) annenin ruhsal yerleşikliğini kaybetmiş hâlini yansıtmaktadır. Böylece romanda mekânsal geçicilik, ruhsal istikrarsızlığın bir dışavurumu hâline gelmektedir.

2.6.Sembolizm ve Metafor

İncelenen romanda, histerik realizmin en çarpıcı unsurlarından olan sembolik ve metaforik dil, özellikle bireyin iç karmaşasını güçlü bir şekilde ortaya koymaya hizmet eder. Roman boyunca kullanılan zengin sembolik anlatımlar hem anlatıcının hem de annesinin yaşadığı psikolojik sıkışmışlığı ve bu sıkışmışlığın oluşturduğu ruhsal krizleri yansıtmaktadır.

Romanın en güçlü metaforlarından biri “*Bambi*”dir. Bambi, yalnızca bir çocuk figüründen ibaret değildir; anne ve çocuğun birlikte hayatta kalma mücadelesini simgeler. Bu sembol, aynı zamanda kırılganlık, masumiyet ve savunmasızlığı vurgular. Annenin tilki

yavrusuyla özdeşleştiği sahneler ve anlatıda sıkça kullanılan “*Av köpekleri*” benzetmeleri, doğadaki avlanma ve hayatta kalma mücadelelerinin insan ilişkilerine metaforik aktarımıdır. Bu doğa metaforu, histeri nevrozunda sıkça görülen “tehdit ve kaçış” dinamiğini yansıtmaktadır. Freud’un (2001) belirttiği üzere, histerik bireyler genellikle dış dünyadaki tehdide karşı kendini koruma mekanizması olarak semboller ve metaforlar yaratmaktadır. “*Ay Birimi*” kavramı, annenin ve çocuğun ilişkisini kendi içine kapanmış, dış dünyaya kapalı bir sistem olarak kodlamaktadır. Anne’nin İngilizce olarak “*We are a unit. We are the Moon Unit.*” (s. 17) ifadesi bu kapalı sistemin metaforik tanımıdır. Burada “Ay” hem aydınlatıcı hem de karanlık yüzüyle, bilinçdışı ve bastırılmış duyguların sembolü olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda, “*birlik*” kavramı, psikanalitik açıdan özdeşleşme ve sınır kayması süreçlerini temsil etmektedir.

Roman boyunca sıkça geçen “*oteller*” metaforu, geçici bir sığınak ve toplumdan kaçışı anlatmaktadır. Bu kaçış mekânı, bireyin kendini koruma ihtiyacının dışavurumudur ve aynı zamanda bir tür psikolojik arındırma veya sterilizasyon alanıdır. “*Kabuk soyma*” metaforu, annenin ruhsal dönüşümünü temsil ederken, “*kar fırtınası*” yalnızlık ve güvensizlik duygularını dışavurmaktadır. Bu semboller, felsefi açıdan varoluşsal bir anlam taşımaktadır. Otelin “*buz dağının ucu*” olarak tanımlanması hem fiziksel hem ruhsal izolasyonu göstermektedir. İzolasyon ve yabancılaşma, modern bireyin temel sorunlarıdır ve histerik nevrozun da en temel belirtilerindendir. Metindeki “*takma ruhlar*”, annenin sahte insan ilişkilerine duyduğu güvensizliği sembolize etmektedir. Bu sahtecilik ve yapaylık, histerik bireyin gerçeklikten kaçışının bir başka biçimidir. Ayrıca “*kıyafetler ve mankenler*” metaforu, annenin kararlarının üzerindeki baskı ve kontrol gücünü temsil etmektedir. “*Deniz Yatağı*” huzur ve mutluluğun simgesi olarak yer alırken, köpeğin ölümü masumiyetin yok oluşuna ve çevredeki şiddetin görünürleşmesine işaret etmektedir. Bu çarpıcı karşıtlık, romanın genel atmosferinde belirgin bir şekilde umut ve kayıp arasında gidip gelen ruh halini yansıtmaktadır. Histeri hastalarında görülen duygusal dalgalanmalar, bu metaforlarla okuyucuya aktarılmaktadır. “*Kaplıca oteli*” ise steril bir kaçış mekânıdır. Burada her şeyin temiz tutulması, histerik nevrozda görülen arındırma ve kontrol mekanizmalarını simgelemektedir. Annenin geçmişle hesaplaşmasını simgeleyen “*Mercedes arabası*” metaforu, bireyin travmalarıyla yüzleşme ve onlardan kaçma arasındaki çelişkiyi açığa çıkarmaktadır. “*Tapu ve para*” özgürlük ve saklanabilme arzusunun simgeleridir; bunlar aracılığıyla birey, kendi varoluşunu güvence altına almaya çalışmaktadır. “*Beyaz şemsiyeler*” ve “*periler*” ise anne ve çocuk için arınma ve gerçeklikten zihinsel kaçışı temsil etmektedir.

2.7. Toplumsal Eleştiri

İncelenen roman, histerik realizmin karakteristik özelliklerinden biri olan yoğun toplumsal eleştiriye belirgin biçimde yansıtmaktadır. Özellikle annenin televizyon izlerken yaptığı yorumlar, yüzeyselliğin ve sıradanlığın hüküm sürdüğü toplumsal yapıya duyulan yoğun tiksintinin ifadesi olarak değerlendirilebilir. Örneğin, “*Alkolik ev kadınlarını, onların anneleri yüzünden alkolik olduklarını söyleyen kızlarını izledik. Habire bağırtıyor ve ağlaşıyorlardı.*” (s. 15) şeklindeki gözlemler, yalnızca medya içeriğinin sömürüye dayalı

yapısını değil, aynı zamanda toplumsal çözülmenin kamusal düzlemde nasıl metalaştırıldığını da ortaya koymaktadır. Bu sahneye annenin verdiği tepki olan “İğrendiriyorlar beni banallikleriyle. Onlarla aynı dünyayı paylaşmak zorunda olduğumuzu hatırlayıp içimi taşlaştırıyorlar...” (s. 16) ifadesi, histerik bir duygusal tepkiyle şekillenen bir psikolojik savunma mekanizmasına işaret etmektedir. Bu tür bir savunma, histeri vakalarında sıkça rastlanan, dış dünyaya yönelik duygusal aşırı yüklenmeyle ilişkilendirilebilir.

Romanda annenin dile getirdiği “Dünyada hiç kimse, ama hiç kimse üst sınıf Türkler kadar tiksindirici olamaz.” (s. 31) şeklindeki ifadeler ahlaki bir yabancılaşmaya işaret etmektedir. Bu yaklaşım, histerik realizmin temelinde yer alan kültürel çözülmeye yönelik ironik bakışı yansıtmaktadır (Wood, 2000). Histerik realizmde sıklıkla karşılaşılan duygusal bombardıman olgusu, romanda annenin televizyon karşısındaki tepkilerinde açıkça gözlemlenmektedir. “Onların konularının ruhumuza kaçıp bizi zehirlemelerine izin vermemeliyiz.” (s. 37) gibi ifadeler, yalnızca bireysel düzeyde bir korunma arzusunu değil, aynı zamanda sistemin dayattığı normatif kalıplardan kaçış isteğini de ortaya koymaktadır. Son olarak, annenin Mercedes markası ile babasını özdeşleştirmesi “Mercedes... babamı hatırlatır. Kibirli gaddarların hükümdarlığı.” (s. 130) kapitalist sistemin, sınıfsal tahakkümün metaforik bir temsili olarak kurgulanmıştır. Burada otomobil yalnızca bir ulaşım aracı değil, gücün sembolü olarak işlev görmektedir.

Sonuç

İncelenen roman, gerçekliğin sınırlarını zorlayan çarpıtılmış gerçeklik algısı ve grotesk unsurların yoğunluğuyla dikkat çekmektedir. Gerek karakterleri gerekse olay örgüsüyle yazıldığı dönemin Türk toplumunun karmaşık ve çelişkili yapısını ve bunun kentsoylu bireyin iç dünyasında yarattığı çatışmaları ve yabancılaşmayı başarılı bir şekilde yansıtır. Bu bağlamda romanın histerik realizm akımının bir örneği olarak kabul edilmesi, sadece edebî bir sınıflandırma değil; aynı zamanda sosyolojik bir belirlemedir.

Histerik realizmin karakteristiklerinden olan *abartılı duygu durumu*, incelenen romanda kahramanların olağanüstü tepkileri ve içsel çatışmaları aracılığıyla etkileyici bir şekilde sergilenir. Ani öfke patlamaları, derin melankoli nöbetleri ve gerçeklikten kopmaları, karakterlerin konversiyon bozukluklarını ve bunun romanın psikolojik atmosferine etkisini göstermektedir. Karakterlerin iç dünyalarının karmaşıklığı ve kırılganlığı; onların gözünden aktarılan gerçekliğin de kırılgan ve değişkenliğini de gösterir. Eser bu yönüyle başarılı bir histerik realizm örneğidir.

Çocuksu davranışlar, romanda histerik realizmin bir diğer özelliğidir; bunlar adeta anlatının dokusuna nüfuz ederek karakterlerin psikolojik derinliğini vurgular, romanda histerik realist bir atmosfer yaratılmasına katkı sunar, gerçeklik ile abartı, duygusal yoğunluk ve grotesk iç içe geçer. Anne ve kızın sürekli kaçış halindeki yaşamları, bu abartılı gerçeklik algısını pekiştirirken; romandaki karakterlerin, özellikle de Bambi'nin çocuksu davranışları, onların travmatik geçmişleriyle ve içinde bulundukları güvensiz ortamla ilişkilidir.

Bir başka histerik realizm özelliği olan *gerçekliğin çarpıtılması* da romanda barizdir. Travmatik deneyimleri ve içsel çatışmaları karakterlerin gerçeklik algısını derinden etkileyerek; olayları ve durumları farklı algılamalarına neden olur. Romanın genelinde, anne ve kızın sürekli kaçış halinde olması, yaşadıkları otellerin ve şehirlerin belirsizliği, olayların kronolojik olarak sıralanmaması gibi unsurlar, gerçekliğin çarpıtılmasının zamana ve mekâna yansıyan boyutlarıdır.

Eserin dili ve üslubu, özellikle de anlatıcının çocuksu bakış açısıyla örülen dağınık, kesintili ve yoğun duygularla yüklü anlatımı, histerik realist anlatımı başarıyla örnekler. Bu üslup gerçeklikle kurulan temsili bağ kasıtlı biçimde sarsmakta; bu da metne nevrotik bir gerilim kazandırmaktadır. Sürekli tekrarlanan kısa cümleler, ritmik nakaratlar ve simgesel ifadeler, anlatının sinirsel ve duygusal ritmini oluştururken; dilin biçimsel sadeliği ile içerikteki yoğun psikolojik alt katmanlar arasındaki tezat, histerik realist yazının ayırt edici özelliği olarak belirlemektedir. Sembolizmin ve metaforların bilinçli kullanımı ise, karakterlerin travmatik iç dünyasını yansıtır. Örneğin anne-kızın sürekli otel değiştirmesi, kimlik arayışı ve sığınma ihtiyacını simgelerken; kanla ilgili imgeler, şiddet, travma ve duygusal karmaşayı temsil eder. Bu yönüyle roman, dili yalnızca iletişim aracı değil, aynı zamanda patolojik bir dışavurum ve direniş zemini olarak işler.

Dil ve üslup, romanın histerik realist dünya algısını destekler. Eserin anlatı yapısında görülen anakronik kurgulama, karakterlerin psikolojik derinliği ve grotesk dil kullanımı, histerik realizmin edebi biçimlenişini Türkçe yazında örnekleyen önemli özellikler olarak öne çıkmaktadır. Özellikle anne-kız ilişkisi üzerinden inşa edilen psiko-sosyal gerilim, hem bireysel kimlik sorunlarını hem de modern toplumda kadının varoluş mücadelesini temsil edebilecek çok katmanlı bir yapı sunmaktadır.

Konversiyon bozukluğu semptomları romandaki anne karakterinin psikolojisi üzerinde barizdir. Annenin zaman zaman yaşadığı nefes darlığı, ani panik ataklar, obsesif temizlik davranışları ve gerçeklikten kopuş halleri; bastırılmış duygusal çatışmalarının bedensel belirtilerle dışa vurması şeklinde değerlendirilebilir. Keza çevreyi "kirli", "zehirli" ve "düşmanca" olarak nitelemesi, somut bir tehditten çok, bastırılmış içsel çatışmaların dış dünyaya yansıtılmasıdır. Roman boyunca annenin gösterdiği semptomlar, yalnızca bir edebi figür olarak değil, aynı zamanda ruhsal bir bozukluğun dramatik temsili olarak da okunabilir. Bu bağlamda karakterin davranışları, histerik realizmin yalnızca estetik değil, klinik bir izdüşümü olarak da değerlendirilebilir.

Sonuç olarak bu çalışma, Türk edebiyatında histerik realizmin izlerinin sürülmesine yönelik ilk girişimlerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda hem anlatı çözümlemelerine hem de edebiyat kuramına katkı sunmaktadır. Gelecek çalışmaların, farklı metinleri ve yazarları da kapsayacak biçimde daha geniş karşılaştırmalı okumalara yönelmesi, bu özgün kavramın edebiyatımızdaki yerini daha sağlam biçimde belirlemeye katkı sağlayacaktır. Öncelikle, histerik realizm kavramı yalnızca bu romanla sınırlı kalmaksızın, Perihan Mağden'in diğer eserlerinde de incelenerek yazarın anlatı evreninde bu estetik tercihin sürekliliği ve dönüşümü araştırılabilir. Ayrıca, histerik realizmin Türk edebiyatındaki olası örnekleri geniş bir edebi yelpazede tespit edilerek karşılaştırmalı analizler yapılması, akımın

yerli yazındaki izdüşümlerini görünür kılacaktır. Çalışmada kullanılan betimsel analiz yöntemi, nitel araştırma literatürüne uygun olmakla birlikte; gelecekte bu yöntemin içerik analizi ya da söylem analizi gibi tekniklerle desteklenmesi, bulguların daha nesnel ve sistematik biçimde temellendirilmesini sağlayabilir.

Kaynaklar | References

- Arslan, C. C. (2019). Hekim yazarlar: *Hayal ve Hakikat*'te histerik şiir ve şifalı roman. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 9(1), 27–35.
- Ateş, K. (2023). Edebiyatta büyülu gerçekçiliğin sınırları. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (13), 476-488.
- Atmaca, E. (2007). *Onlar çoklar ve kötüler*, Radikal Kitap, Y:6, S:325, s.22 23.
- Basavarajappa, C., Dahale, A. B., & Desai, G. (2020). Evolution of bodily distress disorders. *Current Opinion in Psychiatry*, 33(5), 447-450.
- Çetişli, İ. (2006). *Batı edebiyatında edebî akımlar*. Akçağ Yayınları.
- Durgun, H. H. (2024). Modern çağın hastalıklarından “Histeri”nin Halide Edib Adıvar’ın hikâye ve romanlarına yansması. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9(3), 1177–1192. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1577390>
- Foucault, M. (1975). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Vintage Books.
- Freud, S. (2001). *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 3, J. Strachey, Ed. & Trans.). Hogarth Press. (Orijinal eser 1896’da yayımlanmıştır.)
- Freud, S. (2022). *Psikanaliz üzerine beş ders* (Z. Çev. Ünalın). Kapra Yayıncılık.
- Helmy, N. M. H. (2016). Hysterical realism in Don DeLillo's novels: Death phobia, hypochondria and the revival of religion. *CDELT Occasional Papers in the Development of English Education*, 62(1), 169-194.
- Kaçmaz, N., (2023), *Perihan Mağden'in Romanlarında Yapı ve Tema*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Yozgat Bozok Üniversitesi
- Kara, Ö. T. (2010). Toplumsal olayların etkisiyle gelişen üç büyük akımın Türk ve dünya edebiyatında izleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 73-96.
- Karaalioglu, K. S. (1980). *Edebiyat akımları*. İnkılâp ve Aka Yayınları.
- Klein, M. (1996). Notes on some schizoid mechanisms. *The Journal of Psychotherapy Practice and Research*, 5(2), 160.
- Kristeva, J. (2024). *Powers of horror: An essay on abjection*. Columbia University Press.
- Lacan, J. (2013). *Psikanalizin dört temel kavramı* (N. Erdem, Çev.). Metis Yayınları.
- LeClair, T. (1996). The prodigious fiction of Richard Powers, William Vollmann, and David Foster Wallace. *Critique: Studies in Contemporary Fiction*, 38(1), 12-37.
- Liseçhi, C. (2015). *A contemporary representation of reality: The hysterical realist novel* [Master's thesis, Universidade NOVA de Lisboa].
- Macit, M., & Soldan, U. (2008). *Edebiyat bilgi ve teorileri: El kitabı* (9. baskı). Grafiker Yayıncılık.
- Mağden, P. (2023). *Biz kimden kaçıyorduk anne?* (3. baskı). İstanbul Everest Yayınları.

- McAdams, J. (2017). Richard Powers "Hybrid Bastard": The Echo Maker and "The Postpsychiatric Novel". *Consciousness, Literature and the Arts*, 51.
- Mishra, V. (2024). Reading Salman Rushdie: The self the nation, and the world. *Journal of Postcolonial Writing*, 60(3), 412-418.
- Mota Gomes, M., & Engelhardt, E. (2014). A neurological bias in the history of hysteria: From the womb to the nervous system and Charcot. *Arquivos de Neuro-Psiquiatria*, 72(12), 972-975.
- Nevin Yaşar, B., (2024), *Perihan Mağden Romanlarında Kadın: Jungçu Bir Yaklaşım*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- Pamuk, O. (2006). Orhan Pamuk'tan Mağden'e destek. Erişim tarihi: 1 Şubat 2025.
- Peeling, J. L., & Muzio, M. R. (2023, May 8). Functional neurologic disorder (conversion disorder). In *StatPearls*. StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK551567/>
- Reynolds, E. H. (2012). Hysteria, conversion and functional disorders: A neurological contribution to classification issues. *The British Journal of Psychiatry*, 201(4), 253-254.
- Sutcliffe, A. (2021). *Reimagining 'melancholia: Melancholy and psychiatry in the work of WG Sebald and David Foster Wallace* [Doctoral dissertation, King's College London].
- Tasca, C., Rapetti, M., Carta, M. G., & Fadda, B. (2012). Women and hysteria in the history of mental health. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 8, 110-119.
- Teker Garcia, A. (2010). *Latin Amerika edebiyatında büyüülü gerçekçilik*. Ürün Yayınları.
- Watson, C. (2008). Thomas Pynchon: Realism in an age of ontological uncertainty? *Literature Compass*, 5(1), 11-19.
- Winnicott, D. W. (2013). *Oyun ve gerçeklik* (T. Birkan, Çev.). Metis Yayınları.
- Wood, J. (2000). Human, all too inhuman: On the formation of a new genre: Hysterical realism. *The New Republic*.
- Wood, J. (2005). A reply to the editors. *N plus One Magazine*, 3.
- Yates, E. J. (2014). *The other side of realism: David Foster Wallace ve The Hysteric's Discourse* [Doctoral dissertation, University of Melbourne].
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.